

Viri za gradbeno zgodovino Maribora po 1850, Maribor 1990, 203 str., 100 izvodov, izdal in založil Pokrajinski arhiv Maribor

Od leta 1984 izdajajo v Pokrajinskem arhivu Maribor zbirko z naslovom VIRI. V tej zbirki objavljajo tematske sklope informacij o dragocenem arhivskem gradivu, ki ga hranijo. Do sedaj so izšli trije zvezki: Jože Curk, Viri za gradbeno zgodovino Maribora do 1850 (Maribor 1985, 184 strani) kot Viri 1; dr. Jože Mlinarič, Zbirka listin 1246-1865 (Maribor 1987, 382 strani) kot Viri 3 in Anton Ožinger, Listine Lavantinske škofije (Maribor 1989, 148 strani) kot Viri 4. Kot logično nadaljevanje Virov za gradbeno zgodovino Maribora do leta 1850 so izdali prvi zvezek Virov 2 z naslovom Viri za gradbeno zgodovino Maribora po letu 1850. V tem zvezku so predstavljene informacije o gradbenih načrtih za stavbe v centru mesta Maribora iz fonda Uprave za gradnje in regulacije Maribor. Glede na obseg gradiva so tokrat obdelane ceste, ulice in trgi od A do G.

Posamezne informacijske enote znotraj popisa so dokaj podrobno razvejane, tako da dobimo ob signaturi projekta še informacije o preimenovanju ulice, spremembah hišnega številčenja, katastrski občini, letih izdanih gradbenih in uporabnih dovoljenj. Prav tako je mogoče ugotoviti lastnike zgradbe, leta gradnje ali adaptacije. Podrobno so popisani ohranjeni gradbeni načrti, izpostavljeni so projektanti. Temu sledi sintetična informacija o ohranjenosti spisovnega gradiva in originalni jezik, v katerem je pisano arhivsko gradivo. Glede na to, da so vse informacije črpane izključno iz omenjenega arhivskega fonda, je zaokroženost informacijske enote odvisna predvsem od ohranjenosti posameznih projektov.

Popisu sledi kazalo stavb in projektov po ulicah, informacije o preimenovanjih ulic ter indeks projektantov in stavbnih mojstrov.

Publikacija je bila oblikovana v Pokrajinskem arhivu Maribor, razmnožena pa v tiskarni Rogina - Černel v Radizelu.

Miroslav Novak

Kartuziji Žiče in Jurklošter skozi stoletja, Maribor 1991, 63 str.; 150 izvodov, izdal in založil Pokrajinski arhiv Maribor

V okviru serije katalogov k razstavam je kot 5. zvezek izšel Katalog k razstavi Žiče in Jurklošter skozi stoletja avtorja dr. Jožeta Mlinariča.

Katalog lahko razdelimo na štiri zaokrožene dele. V Uvodu je dr. Peter Pavel Klasinc orisal okoliščine nastanka teh katalogov. Temu sledi povzetek vsebine omenjene monografije dr. Jožeta Mlinariča z naslovom Kartuziji Žiče in Jurklošter, Žička kartuzija ok. 1160-1782, Jurkloštrška kartuzija ok. 1170-1595, ki jo je izdala Založba Obzorja v letu 1991.

Tretjo zaokroženo celoto predstavljajo popisani eksponati z razstave, ki je bila postavljena ob predstavitvi omenjene monografije v razstavišču Archivum v Mariboru. Eksponati so bili razvrščeni v originalne arhivske dokumente in kopije, v originalne rokopise in knjige ter njih kopije, v originalne detaje in opremo kartuzijskih samostanov ter njih fotografije. Temu so bili dodani zemljevidi, rodovniki in publikacije o kartuzijanskem redu in kartuzijab, na fotografijah pa so bili predstavljeni pleterski menihi. V četrtem delu kataloga so izbrane ilustracije, ki nas opozarjajo na duhovno, kulturno in zgodovinsko bogastvo kartuzij na Slovenskem.

Publikacija je oblikovana v Pokrajinskem arhivu Maribor, razmnožena pa v tiskarni Express tajnica Maribor.

Miroslav Novak

Sodobni arhivi XIV, Maribor 1992, 167 str., 450 izvodov, izdal in založil Arhivski center za strokovno tehnična vprašanja Maribor

V 14. zvezku publikacije Sodobni arhivi so objavljeni referati s tradicionalnega 14. posvetovanja o strokovnih in tehničnih vprašanjih v arhivih, ki je bilo od 25. do 28. marca 1992 v Radencih. Celoto prispevkov lahko razdelimo na tri vsebinske sklope. V prvem se nahajajo referati z najširšega področja problematike varovanja in ohranjanja arhivskega in dokumentarnega gradiva. Drugi sklop je namenjen problematiki šolskih arhivov, tretji sklop pa predstavljajo problemi tehnične opreme arhivskega gradiva s posebnim ozirom na arhivske škatle.

Publikaciji so tokrat nekoliko spremenili podobo. Spremenjena prva stran ovitka je obdržala osnovno linijo v rumeni barvi, modificiran pa je emblem posvetovanja o strokovno-tehničnih vprašanjih. Način predstavitve posameznih prispevkov se ni spremenil. Izvlečki referatov so objavljeni v originalnem jeziku referatov, njihov prevod pa v angleškem jeziku. Poleg tega je vsak referat opremljen še s prevodi povzetka v slovenskem, nemškem ali angleškem jeziku in to

glede na originalni jezik referata. Celoten aparat posameznih prispevkov daje dobro osnovo za praktično razumevanje problemov sodobne arhivske teorije in prakse tudi tistim hralcem, ki ne razumejo dobro jezika, v katerem je referat napisan.

Uvod dr. Petra Pavla Klasinca (Maribor) z naslovom **Poti arhivske teorije in prakse v Sloveniji 1991-1992** (str. 5-16) opozarja na vrsto aktualnih problemov. Pri tem izpostavlja spremembe, ki jih je prinesla osamosvojitve Slovenije z mednarodnim priznanjem in s tem povezane nedorečenosti, ki jih bo potrebno rešiti v okviru slovenske arhivske teorije in prakse. Mednje sodi reševanje problemov na področju prostorske problematike, zakonodaje, izobraževanja, itd.

V referatu **Usoda arhivskega in dokumentarnega gradiva ob stečajih in reorganizacijah podjetij** (str. 16-23) dr. Peter Pavel Klasinc (Maribor) opozarja na nevarnosti, ki pretijo arhivskemu in dokumentarnemu gradivu ob stečajih in reorganizacijah podjetij predvsem zaradi tega, ker o začetkih postopkov arhivi niso pravočasno obveščeni.

Mag. Martin Modrušan (Zagreb) in Tatjana Mušnjak (Zagreb) opisujeta v referatu **Spašavanje arhivske građe u ratnim uvjetima** (str. 24-28) nekatere pridobljene izkušnje reševanja kulturnih in zgodovinskih spomenikov s tistih področij, kjer na Hrvaškem divja vojna.

Vzroki poškodb na gradivu, nastale na papirju - Vpliv surovinske sestave papirja, lepenke in kartona na trajnost arhivskega gradiva (str. 29-31) je naslov referata mag. Jedert Vodopivec (Ljubljana). V njem ugotavlja pomen potrebe uporabe ustreznih kvalitetnih papirjev za preprečitev prehitrega staranja papirja kot nosilca informacij trajnejše vrednosti.

Meta Černič - Letnar (Ljubljana) predlaga v referatu z naslovom **Trajen papir z daljšo življenjsko dobo za arhive, knjižnice, muzeje** (str. 32-38) uporabo najcenejše zaščite pisanega, risanege, itd. sporočila, tako da izberemo t.i. visokotrajni papir.

Ludvik Jerčič (Muta) v referatu z naslovom **Arhivsko gradivo v sistemskih standardih ISO 9000 (EN 29000)** (str. 38-45) izpostavlja pomen in vlogo arhivov pri presoji sistema kakovosti za pridobitev ustreznega mednarodno priznanega certifikata.

Stanko Kostanjevec (Maribor) v prispevku z naslovom **Koncipiranje izdelkov in zagotavljanje stalnosti kvalitete izdelkov za arhivsko opremo** (str. 45-48) opisuje pomen zagotavljanja stalnosti kvalitete tudi pri individualnih potrebah oaročnikov.

Usvojeni standardi za tehničke uredaje i opremo u arhivima Bosne i Hercegovine (str.

49-52) je naslov referata mag. Vladimirja Jeriča (Travnik). Avtor je predstavil samo tiste fragmente iz Standardov in normativov za arhivsko dejavnost Bosne in Hercegovine, ki so vezani na tehnično opremo in predstavljajo minimum potrebnih sredstev za delovanje arhiva.

V referatu mag. Marije Missoni (Zagreb) z naslovom **Informacijsko dokumentacijski sistemi i INDOK** (str. 52-57) je predstavljen informacijski sistem dokumentacije, ki temelji na uporabi računalnikov in je znan pod imenom ISDOK.

O uporabi novih nosilcev v svetu in na TV Slovenija, o izkušnjah in njihovi uporabi v času vojne na Slovenskem, o njihovih prednostih in pomanjkljivostih piše Staša Omladič (Ljubljana) v referatu **TV Slovenija - zgodovinski spomin na nosilcih sedanosti in prihodosti** (str. 57-63).

Alja Ljubič (Ljubljana) v prispevku **Video - novi nosilec informacij** (str. 64-69) izpostavlja kljub ustreznim zakonskim osnovam oekatero pomanjkljivosti obdelave in arhiviranja tega medija.

O značilnostih arhivskih materialov, ki jih uporabljajo pri arhiviranju produktov sodobne informacijske tehnologije in njih premalo izdelanih metodologijah za shranjevanje na dolgo dobo, razpravlja Dubravko Pajalič (Zagreb) v referatu **Karakteristike nekonvencionalnih arhivskih materiala** (str. 69-72).

Mag. Branko Bubenik (Zagreb) v prispevku **Baze podataka INDOK centra Hrvatske televizije** (str. 72-77) predstavlja zgodovinski pregled razvoja informacijskega sistema INDOK centra Hrvatske televizije ter projekt ARTIS s posebnim ozirom na programski paket STATUS.

O zgodovini arhiviranja fonodokumentov na hrvaškem radiu in perspektivah razvoja informatizacije arhiva govorne dokumentacije piše Tibor Benković (Zagreb) pod naslovom **Geneza, stanje i perspektiva govorne dokumentacije Hrvatskog radija** (str. 77-85).

Avtorja dr. Miha Brejc (Ljubljana) in Zoran Debeljak (Ljubljana) obravnavata normative osnovne zaščite in varovanja podatkov v referatu z naslovom **Zaščita in varovanje podatkov** (str. 85-89). Pri tem ugotavljata, da so za varovanje osebnih in oosebnih podatkov podane solidne pravne osnove.

Referat **Sodobne metode izgradnje informacijskih sistemov** (str. 89-94) je delo avtorja dr. Marjana Pivka (Maribor). V njem so opisane štiri metodologije izgradnje informacijskih sistemov z opisom faz življenjskega cikla. Le-te so programsko inženirstvo, informacijsko inženirstvo, strukturne metodologije in prototipna metodologija.

Na podlagi primerjave stanja kompjuterizacije v profesionalnih arhivskih inštitucijah v Sloveniji in v nekaterih tujih arhivih poda avtor Miroslav Novak (Maribor) v svojem referatu z naslovom **Računalniško podprt arhivski informacijski sistem Republike Slovenije** (str. 95-103) tiste minimalne standarde strojne in programske opreme, ki bi zagotavljali minimalni nadaljni razvoj na tem področju.

Bogdan Reichenberg (Maribor) predstavlja projekt dozidave mariborskega arhiva s poizkusom spajanja splošnih teoretičnih kriterijev in praktičnih zahtev moderne arhivske zgradbe. Naslov prispevka je **Predstavitev dozidave mariborskega arhiva** (str. 104-108).

Kritika urejenosti šolskih arhivov in njih minimalni standardi so tema referata Žiga Železnika (Ljubljana) z naslovom **Šolski arhivi - praksa in teorija** (str. 109-111).

O šolskih zbirkah in njih usodi razpravlja Matija Žgajner (Ljubljana) v referatu **Šolske zbirke arhivskega in muzejskega gradiva** (str. 112-115).

Branko Šuštar (Ljubljana) se je v referatu **Raziskovanje zgodovine šol in Slovenski šolski muzej** (str. 115-118) osredotočil na uporabo gradiva s področja šolstva in predstavil glavno literaturo s tega področja. Pri tem je opozoril na pomen in dejavnosti Slovenskega šolskega muzeja, ki deluje že skoraj 100 let.

Mag. Ivanka Zajc-Cizelj (Celje) nas v referatu **Osnovnošolska dokumentacija (1774-1918)** (str. 118-120) seznanja z najpogostejšo ohranjeno zvrstjo arhivskega gradiva - s šolskimi katalogi in opozarja na nekatere vidike proučevanja tovrstnega gradiva.

O razvoju, pomenu, oblikah in načinih pisanja šolskih kronik v preteklosti in danes piše Vlasta Tul (Nova Gorica) pod naslovom **Šolske kronike** (str. 121-123).

Angelca Kunstelj (Ljubljana) ugotavlja, da je pedagoška dokumentacija v vzgojno-izobraževalnih zavodih določena s pravilniki in zakoni, vendar pa bo potrebno vpeljati tudi na to področje sodobno informacijsko tehnologijo, da bi lahko uskladili zajemanje podatkov in racionalizirali vodenje pedagoške dokumentacije v šoli. Referat nosi naslov **Sodobna pedagoška dokumentacija na področju vzgoje in izobraževanja** (str. 124-126).

Dr. Peter Pavel Klasine (Maribor) v referatu **Materialno varstvo arhivskega in dokumentarnega gradiva v šoli** (str. 127-132) ugotavlja, da gre v šolah za iste probleme materialnega varovanja arhivskega in dokumentarnega gradiva kot pri drugih arhivih, vendar pa je tu potrebno izpostaviti predvsem probleme izbire skladišč, tehnične opreme gradiva in varovanja informacij.

O razvoju visokokvalitetnih ognjevarnih omar, ki so namenjene shranjevanju dragocenih arhivskih dokumentov ali občutljivih nosilcev arhivskih informacij, njih razvoju, testiranju in o izdelavi piše Erih Štefanec (Maribor) v referatu **Visokokvalitetne ognjevarne omare, testiranje in izdelava** (str. 132-136).

Zadnjih osem referatov je izšlo tudi v posebni publikaciji **So-dobni arhivi XIV - Arhivi in šola**, ki je namenjena reševanju problemov varovanja in hranjenja arhivskega in dokumentarnega gradiva v šolah.

Avtor dr. Peter Pavel Klasine (Maribor) v referatu **Oprema arhivskega gradiva** (str. 137-142) podaja pregled opreme arhivskega gradiva, pri tem pa ugotavlja, da je najpogostejša oblika zavarovanja arhivskega gradiva arhivska škatla. V nadaljevanju opozarja na kvaliteto lepenke arhivskih škatel ter ocenjuje njihovo ustreznost glede na moderne standarde pravilnega varovanja in vzdrževanja arhivskega gradiva.

V prispevku z naslovom **Zaščitna embalaža za pobranjivanje arhivske građe** (str. 142-146) daje Tatjana Mušnjak (Zagreb) povzetek tistega dela Programa zaščite arhivskega gradiva Republike Hrvaške, ki se ukvarja s standardizacijo materiala za izdelavo opreme, namenjene za dolgoročno shranjevanje arhivskega gradiva.

Dr. Herman Rumshöttel (München) je pripravil referat z naslovom **Behälter für Archivgut in System der Lagerungsbedingungen** (str. 147-152). V njem opozarja, da je pri skladiščenju arhivskega gradiva nujno potrebno upoštevati vplive zunanjih faktorjev, boljše pa je obdelal »notranje škodljive« dejavnike arhivskega gradiva. Ugotavlja, da je labko dobro zračena oprema tudi problem, kar zadeva zaščito pred onesnaževanjem zraka in pred negativnimi dejavniki svetlobe. Na koncu pa so omenjene značilnosti tehnike skladiščenja papirnih in pergamentnih arhivalij.

O pozitivnih in negativnih dejavnikih, predvsem pa o pomanjkljivostih arhivskih škatel s posebnim ozirom na tiste, ki jih uporabljajo v Štajerskem deželnem arhivu v Gradcu je Gernot Fournier (Graz) pripravil prispevek z naslovom **Archivschachtel** (str. 152-156). Prispevek končuje z ugotovitvijo, da prednosti sodobnih arhivskih škatel vendarle daleč prekašajo njihove pomanjkljivosti.

Dr. Endre Gyimesi (Zalaegerszeg) v referatu **Papirbol keszult tarolo eszkozok a magyarorszagi leveltarakban** (str. 156-160) predstavlja opremo arhivskega gradiva v madžarskih arhivih. Pri tem ugotavlja, da se na Madžarskem za izdelavo škatel še vedno uporablja nekoliko kisel material. Vendar pa ima omenjeni material to prednost, da vsebuje snovi, ki vežejo škodljive atmosferske vplive.

O opremi za hrambo arhivskega gradiva na različnih nosilcih informacij italijanskih arhivov piše Grazia Tato (Trst) v prispevku *Contentitori per il condizionamento degli atti d'archivio* (str. 160-168). Posebej obravnava hrambo mikro-filmskega gradiva v trpežnem kartonu.

Podobne tematike se loteva tudi Ingrid Beck (Rio de Janeiro). V referatu z naslovom *Equipment for safeguarding in Brazilian Archives* govori o opremi za hrambo arhivskega gradiva v brazilskih arhivih. Seznanja nas s programom za zaščito zmanjšanja škodljivih vplivov tropske klime in z naporu za pridobivanje kakovostnih snovi za izdelavo papirja. Pri tem pa njihova prizadevanja niso omejena, saj skušajo zagotoviti ustrezno kakovost papirja, tako nosilca informacij kot surovine, iz katere izdelujejo opremo arhivskega gradiva.

Skupaj se je nabralo kar 33 prispevkov, ki so jih delavci Pokrajinskega arhiva Maribor oblikovali v publikacijo, razmnožili pa so jo v tiskarni Černel - Rogina v Radizelu.

Objavljeni referati 14. posvetovanja Sodobni arhivi pomenijo dragoceno pridobitev za slovensko arhivsko javnost in to ne samo z vidika izmenjave množice teoretičnih izkušenj mednarodne arhivske teorije, ampak predvsem z vidika podanih bogatih izkušenj arhivske prakse.

Miroslav Novak

Atlanti, št. 1, Maribor 1991, str. 1-130, 250 izvodov izdal in založil Arhivski center za strokovno tehnična vprašanja Maribor

Publikacija je bila oblikovana v Pokrajinskem arhivu Maribor, razmnožena v tiskarni Černel - Rogina v Radizelu.

Osnovna dejavnost mednarodnega Arhivskega centra za strokovno tehnična vprašanja, ki deluje pri Pokrajinskem arhivu Maribor, je zbiranje in diseminacija različnih informacij s področja arhivske tehnike, arhivskih zgradb in potrebne opreme. Zbiranje omenjenih informacij je organizirano preko korespondentov, ki pa niso samo zbiratelji informacij, ampak tudi renomirani raziskovalci s tega področja. Potreba po diseminaciji zbranih informacij je bila že zelo zgodnja, vendar so protagonisti tega projekta naleteli predvsem na jezikovne prepreke, saj so želeli upoštevati tako uradne jezike svetovne arhivistike kot tudi splošno razumljivost in dostopnost informacij. Tako so določili za osnovni jezik angleščino, nemščino ali francoščino. Diseminacijo informacij so izvedli na klasični način z objavo v

specializirani publikaciji. Temeljno izhodišče oblikovanja publikacije je bilo torej upoštevanje tako originalnosti kot univerzalnosti, ki se je prepletala z dostopnostjo.

V uvodnem delu (str. 3-14) dr. Peter Pavel Klasinc ugotavlja potrebe po izmenjavi informacij s področja arhivske tehnike in utemeljuje pomen nove mednarodne publikacije. Predsednica sveta Arhivskega centra dr. Simonida Marjanović razlaga pomen pojma ATLANTI in ugotavlja razmerje med Komitejem za zgradbe in opremo, ki deluje pri Mednarodnem arhivskem svetu s sedežem v Parizu (ICA/CBQ) in Arhivskim centrom za strokovno tehnična vprašanja iz Maribora. Uvodnim mislim sledi predstavitev Centra s podrobno razčlenjenimi cilji, nalogami in organizacijo. Predstavitev centra je zaključena z listo dvanajstih uradno imenovanih korespondentov centra. Uvodni del publikacije pa končuje dr. Michel Duchein, predsednik Komiteja za zgradbe in opremo Mednarodnega arhivskega sveta s predstavitvijo, nastankom, razvojem in cilji tega komiteja.

Drugo zaokroženo celoto (str. 15-50) začenja dr. Peter Pavel Klasinc (Maribor) s prispevkom o temeljnih vprašanjih adaptacije obstoječih zgradb za potrebe arhivov. Temu sledi prispevek dr. Uga Cova (Trst) o stanju adaptiranih arhivskih zgradb v Italiji. S konkretnimi problemi in nekaterimi rešitvami adaptacije dveh zgradb - spomenikov iz prve polovice 18. stol. za potrebe arhiva v Torinu, nas seznanjata Marco Carassi in Massabo Ricci (Torino). O adaptacijah starih zgradb za arhivske namene v Avstriji piše dr. Gerald Gänser (Graz). Long Yuchuen (Chengdu) razpravlja o temeljni filozofiji izgradnje arhivskih zgradb v LR Kitajski. Stanje na področju arhivske prostorske problematike na Poljskem pa opiše Edvard Fracki (Varšava). Zelo specifično področje predstavi dr. Josef Maršal (Praga), ko se dotakne problemov izgradnje in adaptacije arhivskih zgradb in prostorov v posameznih podjetjih. O adaptacijah starih zgradb za potrebe arhivov v Franciji piše Daniele Neirinck (Pariz). Drugo zaokroženo celoto publikacije zaključuje Antoša Leskovec (Maribor) s povzetkom prispevkov, ki so bili podani na skupščini korespondentov Arhivskega centra za strokovno tehnična vprašanja leta 1990. V sintezi izpostavlja temeljne strokovno-arhivske zahteve pri adaptacijah obstoječih zgradb za potrebe arhivov.

V tretjem delu (str. 51-127) je zbranih 226 informacijskih enot, ki so razdeljene na štiri glavne skupine: knjige, poglavja-prispevki, brošure in načrti. Vsaka informacijska enota se začne z navedbo naslova v originalnem jeziku, temu sledi prevod v angleščini. Običajni bibliografski podatki (izdajatelj, založnik, kraj, leto,